

Obsah

Předmluva	11
Vývoj této učebnice	11
Ústřední myšlenka	11
Nejdůležitější rysy knihy	12
Uspořádání knihy	12
Nové prvky ve druhém vydání	13
O autorech	13
Poděkování	15
Úvod k českému vydání	17
1. Rozhodování učitele	19
Základní teorie, z níž kniha vychází	19
Jak je tato učebnice uspořádána?	24
Jakou formu má náš výklad?	26
Shrnutí	27
ČÁST PRVNÍ:	
Plánování kurikula a výuky	29
2. Výběr a analýza obecných cílů vyučování	31
2.1 Výběr obecných vzdělávacích cílů	32
Tři směry filozofie vzdělávání	34
Stručný kurs moderních dějin školství v USA	40
Klasifikace obecných vzdělávacích cílů	43
2.2 Analýza cílů v oblasti obsahu učiva	48
Rébus Michaely Slámové	48
Tři domény učiva	50
Struktura učiva	52
Učení se pojmům	56
Učení se generalizacím	61
Učení se faktům	67
Analýza obsahu učiva	67
Analýza procesu učení	69

Závěrečné myšlenky o obsahu učiva a rozboru učebních procesů	78
Shrnutí kapitoly	81
3. Formulace konkrétních cílů výuky a hodnocení dosažených výsledků	87
3.1 Formulování jasných dílčích cílů výuky	87
Kontroverze o používání dílčích cílů výuky	90
Podstata dílčího cíle výuky	93
Rozpoznání správně formulovaných dílčích cílů výuky	93
Formulace jednoznačných dílčích cílů výuky	96
Shrnutí první části	99
Část druhá: Příprava postupů hodnocení	102
Pedagogické hodnocení	104
Diagnostikování žáků: počáteční (předběžné) zjišťování znalostí, dovedností a postojů žáků	106
Validita hodnocení	109
Alternativní přístupy k hodnocení	110
Shrnutí kapitoly	116
4. Zásady výběru a realizace učebních činností	123
Reflexe a rozhodování učitele	124
4.1 Žák a učení	126
Subjekt učení: charakteristiky osobnosti žáka	126
Učení: jak dojde k tomu, že se člověk něco naučí	140
4.2 Autentické učení	149
Čím se problém stane skutečným?	152
Pedagogická práce směřující k autentickému učení	155
4.3 Principy návrhu učebních činností	163
ČÁST DRUHÁ	
Implementace kurikula	181
5. Návrh tematického celku a deduktivní výuka	183
5.1 Příprava tematického celku	184
Zdůvodnění	184
Osнова učiva a pojmová mapa	185
Dílčí cíle výuky a zjištění dosavadních znalostí	185
Návrh jednotlivých hodin a učebních činností	187
Metody hodnocení	187

	Pomůcky	188
5.2	Výzkum vyučování	189
5.3	Různé přístupy k výuce a příprava hodiny	191
	Deduktivní, induktivní a sociální přístup k výuce	194
	Vztah mezi učebními činnostmi, hodinami a tematickými celky	197
5.4	Deduktivní (přímé) vyučování	199
	Základní prvky deduktivní hodiny	199
	Kdy použijeme deduktivní výuku	216
	Shrnutí kapitoly	217
	Formulář pro zpětnou vazbu při seminárním mikrovyučování	220
6.	Příprava učebních zkušeností:	
	Induktivní a sociální formy vyučování a samostatná práce ..	223
	Alternativy deduktivní (přímé) výuky	224
6.1	Induktivní výuka	225
	Zkušenosti zaměřené na pochopení pojmů	227
	Badatelské hodiny: výklad a aplikace údajů	230
	Provádíme s dětmi autentický výzkum	233
	Metakognice a příprava induktivních zkušeností	239
6.2	Sociální přístupy ve vyučování	242
	Hraní rolí	243
	Simulace	245
	Kooperativní učení	248
	Shrnutí předchozí látky	259
6.3	Učební koutky, smlouvy a dovednosti potřebné pro samostatnou práci	259
	Učební (pracovní) koutky	260
	Smlouvy	262
	Vyučujeme dovednosti potřebné pro samostatnou práci	263
6.4	Kladení otázek a diskuse	265
	Žáci, interakce ve třídě a budování „učícího se společenství“ ...	273
	Shrnutí kapitoly	275
7.	Respektujeme potřeby jednotlivců ve vyučování	279
7.1	Nadprůměrní a talentovaní žáci	281
	Kdo je „nadprůměrně nadaný“ žák?	281
	Jací jsou nadaní žáci?	284
	Co mám ale s nadanými žáky dělat?	286
	Sloužíme mnoha žákům	292

7.2	Žáci s poruchami komplikujícími vzdělávání	294
	Co jsou poruchy komplikující vzdělávání?	294
	Vzdělávací poruchy ve škole	296
	Strategie výuky postižených žáků	299
	Nové trendy v pedagogice, které ovlivňují vzdělávání postižených žáků	301
	Učíme se všichni společně	305
7.3	Vyučujeme děti s rozmanitým kulturním zázemím	305
	Učíme děti jiného etnika a děti s jiným mateřským jazykem ..	306
	Didaktické techniky pro výuku dětí jiné barvy pleti	307
	Výuka žáků z odlišného jazykového prostředí	310
	Vyučování ve školách ve znevýhodněných oblastech	311
	Shrnutí kapitoly	312

ČÁST TŘETÍ

Vytvoření příznivého prostředí	317
---	------------

9. Řízení třídy: Tradice, programy a výzkum

8.1	Tři tradiční přístupy k řízení třídy	322
	První tradice: filozofie zdravého rozumu	322
	Druhá tradice: behaviorismus	322
	Třetí tradice: humanismus	327
8.2	Užitečné poznatky ze soudobého výzkumu	335
	Stanovení pravidel života ve třídě	335
	Zavedení rutinních postupů a pravidel pro činnosti ve třídě	336
	Efektivní řízení třídy	340
	Prevence rušivého chování ve třídě	341
	Využití vyučovacího času	342
	Shrnutí kapitoly	343

9. Racionální přístup k řízení třídy

	Přehled racionální filozofie uplatňování kázně ve třídě	349
	Racionální přístup k praktické kázeňské politice školy: struktura	349
9.1	Aktivní strategie pro prevenci vyrušování	351
	Potřeby učitelů a žáků	351
	Uspořádání učebny	352
	Zahrnutí témat spojených s kázní do kurikula	355

9.2	Reakce na rušivé chování a na trvale vyrušující žáky	358
	Dreikursova klasifikační soustava nesprávného chování	358
	Zavedení informačního systému	366
	Využití kladných okamžiků: shrnutí	374
	Pořádání a vedení setkání „kroužku kvality“	375
	Reakce na naléhavé události	376
9.3	Další techniky řízení třídy	378
	Neverbální techniky řízení třídy	378
	Verbální pokyny při řízení třídy	381
	Shrnutí kapitoly	385
10.	Pohled zpět a pohled kupředu	389
10.1	Učitel a profesionální rozhodování	390
	Připomenutí hlavních témat knihy	390
	Model rozhodování	391
10.2	Učitel zvyšující trvale svou kvalifikaci	397
10.3	Učitel jako nositel pozitivních změn ve vzdělávání	398
	Historická perspektiva	398
	Osvobození vzdělávání od dřívějších omezení	399
	Perspektivní trendy ve vzdělávání	403
	Vaše úloha v budoucnosti vzdělávání	404
	Závěrečné slovo	408
	Rejstřík	411

Ústřední myšlenka

Ústřední vizí našeho přístupu je aktivní tvořivý učitel, který k oficiálním dokumentům a učebnicím přistupuje tvůrčím způsobem a nespokojí se s pouhou stereotypní výukou podle pokynů z metodik, tedy s výukou bez vlastního tvůrčího vkladu. Tvořivý učitel je přesvědčen, že než učiní nějaké rozhodnutí související s výukou, musí zvážit mnoho faktorů: téma a standardy; prostředí, z něhož žáci pocházejí, a jejich zájmy; psychologické poznatky o učení; didaktiku oboru; situaci žáků se zvláštními studijními potřebami; klima třídy a podmínky pro učení; vlastní přístup k výuce a předchozí zkušenosti a konečně sociální a politický kontext, v němž škola existuje. Tvořivý učitel přijímá zodpovědnost za přípravu a praktickou realizaci výuky a je ochoten zpětně se zamýšlet nad realizovanou výukou, aby na základě svých zjištění mohl rozhodnout, co v budoucích hodinách zlepšit.